

2. Educació en drets humans en el context internacional

...la democràcia no és quelcom fix ni immutable; ans el contrari, ha de ser construïda i reconstruïda cada dia a cada societat.

Marc d'Acció de Dakar

L'educació en drets humans s'ha revelat com una de les maneres més importants de desenvolupar una cultura dels drets humans. Malgrat que des del 1948 la legislació sobre drets humans s'ha anat desenvolupant progressivament tant en l'àmbit internacional com l'europeu, i la majoria de documents sobre drets humans donen suport a l'educació en drets humans, el potencial de l'educació en drets humans roman encara sense aprofitar. Una disposició política insuficient, la manca de recursos i uns materials d'ensenyament inadequats han limitat l'efectivitat de l'educació en drets humans. Tot i així, el nombre d'organitzacions no governamentals relacionades amb els drets humans ha augmentat en les darreres dècades, i la transició democràtica a dotzenes de països a l'Europa Central i de l'Est ha donat al moviment d'educació en drets humans un impuls vital. Les organitzacions internacionals han jugat un paper primordial en el desenvolupament d'estratègies educatives en drets humans més efectives i consistents en l'àmbit nacional.

Nacions Unides

El Programa Mundial per a l'Educació en Drets Humans de les Nacions Unides

El desembre de 1994, l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar el període 1995-2004 com el «Decenni de les Nacions Unides per a l'educació en l'àmbit dels drets humans». La recomanació oficial reconeix l'educació en drets humans com la clau per a la promoció i l'assoliment de relacions estables i harmonioses entre les comunitats i per a la promoció de la comprensió mútua, la tolerància i la pau. Apel·la als Estats i les institucions a incloure els drets humans, la llei humanitària internacional, la democràcia i l'estat de dret com a temes en el currículum de totes les institucions educatives, tant en contextos formals com no formals.¹

Com a seguiment de la Dècada, el desembre de 2004 l'Assemblea General de les Nacions Unides va proclamar un Programa Mundial per l'Educació en Drets Humans (2005 – en curs). A partir dels assoliments de la Dècada per l'Educació en Drets Humans de Nacions Unides, aquest programa d'abast mundial vol fer dels drets humans una realitat a totes les comunitats. El Programa d'Acció del Programa Mundial per al 2005-2007 es va centrar en els sistemes d'educació primària i secundària i proposa estratègies concretes i idees pràctiques per posar en pràctica l'educació en drets humans en l'àmbit nacional.² El desembre de 2011 l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar la Declaració de les Nacions Unides sobre educació i formació en matèria de drets humans, que representa una gran fita atès que el document reconeix que «la formació i l'educació en drets humans és essencial per a la promoció del respecte i el compliment universal dels drets humans i les llibertats fonamentals».

La Dècada de l'Educació per a un Desenvolupament Sostenible

La Dècada de l'Educació per a un Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides (2005-2014) vincula el desenvolupament sostenible i l'educació en drets humans, i posa èmfasi en què l'educació és fonamental perquè la gent tingui les habilitats i capacitats que calen per fer front als temes mediambientals i de desenvolupament.³

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
Impressió amb finalitat educativa descarregada
des del web aheadedu.org/PetitCompass

El ciberbús escolar: un projecte de les Nacions Unides especial per a infants

El ciberbús escolar és un projecte mundial de les Nacions Unides d'ensenyament i d'aprenentatge a partir del web, que vol cridar l'atenció dels infants en temes de drets humans. El ciberbús escolar recull històries inspiradores, de classes o escoles, que defensen i promouen els drets humans a les seves pròpies comunitats, barris i ciutats. Aquestes històries esdevenen part d'un atlas mundial d'accions fetes per escolars, compilades i publicades a Internet pel ciberbús escolar de les Nacions Unides.

UNESCO

La UNESCO, l'Organització de les Nacions Unides per a l'Educació, la Ciència i la Cultura, va tenir un paper clau en el desenvolupament, posada en pràctica i avaluació de projectes previstos durant la Dècada per a l'Educació en Drets Humans de les Nacions Unides. Tenint en compte que l'aprenentatge s'hauria de centrar en l'adquisició dels valors, les actituds i les habilitats necessàries per afrontar els reptes emergents a les societats contemporànies, la UNESCO contribueix al desenvolupament d'estratègies nacionals d'educació en drets humans, en desenvolupa materials educatius i treballa en la seva defensa i la promoció del treball en xarxa. La UNESCO té encara un paper clau en el desenvolupament del Programa Mundial per a l'Educació en Drets Humans (2005 – en curs).

El treball de la UNESCO per a l'educació en drets humans es va confirmar en el Marc d'Acció de Dakar (2000-2015), un nou programa mundial prioritari desenvolupat en el Fòrum Mundial d'Educació de l'any 2000. El Marc reafirma la necessitat de fer efectiva una «educació de qualitat» internacionalment, el que defineix com anar més enllà del currículum escolar tradicional per incloure una perspectiva de drets humans i per adreçar noves àrees, com ara la diversitat cultural, el multilingüisme a l'educació, la pau, la no-violència, el desenvolupament sostenible i les habilitats per a la vida.⁴

UNICEF

Durant seixanta anys UNICEF ha estat un organisme mundial per als infants, i avui encara està present a 191 països del món. Treballa en consorci amb una àmplia coalició d'agències de l'ONU, governs, ONG i organitzacions locals de base per tal de construir un món on els drets de tots els infants siguin una realitat. El treball d'UNICEF es guia per la Convenció sobre els drets de l'infant.

Una sessió especial de l'Assemblea General de les Nacions Unides, el maig de 2002, va donar lloc a *A World Fit for Children* (Un món apropiat per als infants), que estableix una nova agenda per als infants del món per a la propera dècada. S'hi reconeix que els governs, les ONG i els mateixos infants i adolescents juguen un paper clau a l'hora d'assegurar que tots els infants gaudeixen dels drets que els garanteix la Convenció sobre els drets de l'infant (CDI). Amb aquesta finalitat, els programes educatius, els materials i els mateixos contextos d'aprenentatge haurien de «reflectir la protecció i promoció total dels drets humans i els valors de la pau, la tolerància i la igualtat de gènere».⁵

UNICEF té molts programes que contribueixen a la promoció de l'educació en drets humans en l'àmbit internacional, regional i en països individuals. *Voices of Youth* (Veus de la Joventut) és una pàgina web d'UNICEF de fàcil ús per als infants que proporciona informació sobre qüestions vinculades a la vida dels infants a escala mundial, així com jocs interactius per promoure els drets dels infants.⁶ El Centre de Recerques Innocenti d'UNICEF desenvolupa i produeix recerques sobre la situació internacional dels infants amb la creença que la pressa de consciència i el coneixement dels drets dels infants millora la situació dels infants d'arreu del món.⁷

Consell d'Europa

Per als estats membres del Consell d'Europa els drets humans són més que una simple part del seu marc legal; haurien de ser una part integral de l'educació dels infants, així com de la gent jove i adulta. La Recomanació Rec (85)7 del Comitè de Ministres al voltant d'ensenyar i aprendre sobre els drets humans a les escoles posa èmfasi en el fet que la gent jove hauria d'aprendre sobre els drets humans com a part de la seva preparació per a una vida en una democràcia plural; i aquest enfocament s'està incorporant progressivament en els diferents països i institucions europeus.⁸

La Recomanació 1346 (1997) de l'Assemblea Parlamentària sobre l'educació en drets humans proposa una completa sèrie d'accions per reforçar l'educació en drets humans a Europa.

L'assemblea recomana que el Comitè de Ministres consideri l'educació en drets humans com una prioritat per al treball intergovernamental del Consell d'Europa en els propers anys.⁹

El Consell d'Europa treballa estretament en l'àmbit de l'educació en drets humans i l'educació per a una ciutadania democràtica amb l'Oficina de l'Alt Comissionat de les Nacions Unides pels Drets Humans (ACNUDH), la UNESCO, la Comissió Europea i altres organitzacions internacionals. Per exemple, el Consell d'Europa té un paper especial en el seguiment de la implementació del Programa Mundial per a l'Educació en Drets Humans (2005-2007) a escala europea. Aquesta feina inclou el desenvolupament d'un marc concret d'acció i l'enfortiment d'aliances, així com la cooperació entre els àmbits internacional i de base.

El 2007, el Consell d'Europa va iniciar un projecte per dissenyar un document marc de polítiques sobre l'educació per a una ciutadania democràtica i l'educació en drets humans, que va derivar en la «Carta del Consell d'Europa per l'educació per a una ciutadania democràtica i l'educació en drets humans», acceptada en el marc de la Recomanació del Comitè de Ministres Rec(2010)7. L'acceptació d'aquest document tan exhaustiu estableix un compromís per als estats membres i permet mesurar els seus esforços. Aquest instrument tan progressista suposa un gran reconeixement de les organitzacions que treballen en el tema a través de l'educació no formal, així com proveeix els estàndards per a un context internacional més ampli.

Programa de Joventut d'Educació en Drets Humans

El programa de Joventut d'Educació en Drets Humans es va iniciar el 2000 com una prioritat del sector de Joventut del Consell d'Europa. El seu objectiu principal ha estat normalitzar l'educació en drets humans en el l'àmbit del treball amb joves. Els primers tres anys van tenir la crucial funció de desenvolupar eines, possibilitar la formació de gent jove i crear una xarxa d'entitats sòcies en l'àmbit nacional i local. En el segon període de tres anys, el programa va posar l'èmfasi en l'apoderament de la gent jove, especialment els grups vulnerables, i en crear estratègies per fer front al racisme, la xenofòbia, la discriminació i la violència de gènere. Des del 2000 s'han desenvolupat diversos recursos educatius nous, s'han dut a terme diversos cursos de formació de llarga durada i de nivell avançat i s'han finançat centenars de projectes pilot per tota Europa. El *Compass – A manual on human rights education with young people*, un recurs pedagògic important del Programa, ha estat traduït a trenta-cinc llengües des de la seva publicació el 2001. A través de l'efecte multiplicador el programa ha arribat a centenars d'ONG arreu d'Europa que comptaven amb el suport de projectes pilot de la *European Youth Foundation* (Fundació Europea de la Joventut). L'educació en drets humans ha esdevingut clau en el treball juvenil a Europa i ha tingut un efecte també profitós per a l'educació formal. Des del 2006 el programa també ha centrat una atenció especial en al diàleg intercultural.

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
Impressió amb finalitat educativa descarregada
des del web aheadedu.org/PetitCompass

Educació per a una ciutadania democràtica (ECD)

L'educació en drets humans és un component clau en l'educació per a una ciutadania democràtica, un altre enfocament que proporciona als infants, joves i adults els coneixements, les habilitats i les actituds que els ajudaran a jugar un paper efectiu en les seves comunitats. Des del 1997 el Programa d'educació per a una ciutadania democràtica del Consell d'Europa ha estat desenvolupant conceptes, definicions i estratègies polítiques i establint xarxes per aprofundir en aquest àmbit. L'any de la Ciutadania a través de l'Educació, el 2005, va reforçar el compromís dels estats membres per introduir l'educació per a una ciutadania democràtica en les seves polítiques educatives. El Programa actualment té com a objectiu assegurar la sostenibilitat a partir de donar suport al desenvolupament d'aquestes polítiques, la recerca i les bones pràctiques en l'ensenyament del professorat i en la governança democràtica. *Exploring Children's Rights: Nine Short Projects for Primary Level* (Explorar els drets dels infants: nou projectes per a primària), una publicació del 2007 d'aquest programa, ofereix idees concretes de com explicar els drets dels infants a l'aula.¹⁰

Construir Europa per i amb els infants

Construir Europa per i amb els infants (2006-2008) és un programa del Consell d'Europa que té per objectiu donar suport als responsables de la presa de decisions polítiques i les parts interessades en establir estratègies i polítiques nacionals que garanteixin un enfocament integrat de la promoció dels drets dels infants i la protecció dels infants de les diferents formes de violència. Sota l'auspici del Programa, el Consell revisa el marc legal i els instruments existents, i estableix nous estàndards per garantir millor els drets dels infants a Europa. També està iniciant campanyes de comunicació i programes d'educació i formació per ajudar a què els governs i les ONG facin polítiques d'infància més efectives.

Organitzacions no governamentals

Les organitzacions no governamentals tenen un paper insubstituïble en el desenvolupament d'una cultura dels drets humans arreu del món, especialment en l'àmbit nacional i local, ja que els governs no sempre estan a l'alçada de les expectatives pel que fa a la integració de l'educació en drets humans en el currículum escolar. Com a grups especialistes extremadament compromesos, les ONG han contribuït al desenvolupament de la legislació sobre drets humans i són organismes de control curosos de la posada en pràctica efectiva dels drets humans en l'àmbit nacional. Algunes organitzacions de drets humans d'abast mundial com ara Amnistia Internacional treballen sistemàticament per la presa de consciència sobre l'educació en drets humans i creen programes d'educació per tot el món. La *People's Decade of Human Rights Education* (Dècada del poble per l'educació en drets humans), *PDHRE-International* (Moviment dels pobles per a una educació en drets humans), desenvolupa programes i ofereix una pàgina web sobre educació en drets humans de rellevància per a la vida quotidiana de les persones en el context de les seves lluites per la justícia social i econòmica, i la democràcia.

Algunes organitzacions com la *Human Rights Education Associates* (HREA, per les seves sigles en anglès), *Democracy and Human Rights Education in Europe* (DARE, per les seves sigles en anglès) i moltes organitzacions juvenils es concentren en l'educació en drets humans: donen suport a l'aprenentatge dels drets humans i a la formació d'activistes i professionals, desenvolupen recursos pedagògics i cerquen augmentar la qualitat de l'educació per a una ciutadania democràtica i en drets humans.

Altres organitzacions es concentren en l'educació sobre els drets dels infants. Per a algunes, com *Save the Children* o la *Fondation Terre des Hommes* (TdH), és un element clau per a la seva missió mundial; d'altres, com *Children's Rights Information Network* (Xarxa d'Informació sobre els Drets dels Infants), donen suport a centenars d'ONG relacionades amb la infància a partir de la recopilació i disseminació d'informació. En l'àmbit local i nacional, moltes organitzacions no governamentals a Europa i a tot el món organitzen programes d'educació en drets humans i projectes que involucren a infants i a joves.

Pàgines web d'utilitat

- Amnistia Internacional: <<http://www.amnesty.org>>
- Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans (ACNUDH): <<http://www.ohchr.org/>>
- Carta del Consell d'Europa per l'Educació per a una ciutadania democràtica i l'Educació en drets humans: <http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/Charter/Charter_EN.asp>
- Children Rights Information Network: <<http://www.crin.org>>
- Ciberbús escolar de les Nacions Unides: <<http://www.un.org/cyberschoolbus>>
- Consell d'Europa: <<http://www.coe.int>>
- Declaració de Nacions Unides sobre educació i formació en matèria de drets humans: <<http://www2.ohchr.org/english/issues/education/training/UNDHREducationTraining.htm>>
- Democracy and Human Rights Education in Europe: <<http://www.dare-network.org>>
- European Children's Network (EURONET): <<http://www.europeanchildrensnetwork.org>>
- Fondation Terre des hommes: <<http://www.tdh.ch>>
- Human Rights Watch: <<http://www.hrw.org>>
- Human Rights Education Associates: <<http://www.hrea.org>>
- Programa de Joventut d'Educació en Drets Humans: <<http://www.coe.int/compass>>
- Programa mundial d'Educació en Drets Humans (2005 - en curs): <<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Education/Training/WPHRE/SecondPhase/Pages/SecondPhaseIndex.aspx>>
- The People's Decade for Human Rights Education/ International Movement for Human Rights Learning: <<http://www.pdhre.org/index.html>>
- UNESCO: <<http://www.unesco.org>>
- UNICEF: <<http://www.unicef.org>>
- UNICEF - Centre de recerca Innocenti: <<http://www.unicef-irc.org>>
- UNICEF Voices of Youth: <<http://www.unicef.org/voy>>

Referències

- 1 Conferència Mundial sobre els Drets Humans de Nacions Unides, 1993, Declaració de Viena i programa d'acció, paràg. 33 de la secció 1.
- 2 Vegeu <<http://www.ohchr.org/english/issues/education/training/programme.htm>>
- 3 Vegeu <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001540/154093e.pdf>
- 4 Marc d'Acció de Dakar – L'educació per a tothom, Fòrum Mundial sobre l'Educació, Dakar, Senegal, 26-28, abril, 2000: <http://www.unesco.org/education/efa/ed_for_all/framework.html>
- 5 Vegeu <<http://www.unicef.org/worldfitforchildren/files/childrensforumreport-en.pdf>>
- 6 Vegeu <<http://www.unicef.org/voy>>
- 7 Vegeu <<http://www.unicef-irc.org>>
- 8 Recomanació N. Rec (85) 7 del Comitè de Ministres: <http://www.coe.int/t/dg4/education/historyteaching/Source/Results/AdoptedTexts/Rec%2885%297_en.pdf>
- 9 Recomanació 1346 (1997) de l'Assemblea Parlamentària del Consell d'Europa, punt 12
- 10 GOLLOB, Rolf; KRAFT, Peter, *Exploring Children's Rights: Nine Short Projects for Primary Level*. Estrasburg, Education for Democratic Citizenship, 2007: <http://www.coe.int/t/dg4/education/edc/Source/Resources/Teachers_manuals/Exploringchildrenrights_en.pdf>

ASSOCIACIÓ D'EDUCADORS EN DRETS HUMANS
 Impressió amb finalitat educativa descarregada
 des del web aheadedu.org/PetitCompass

